

Høyaktuell grunnrenteskatt

De som vil henge med bør sette seg inn i reglene om skatt på grunnrente. Skattereglene om grunnrente er under diskusjon, både om de skal endres og om virkeområdet for særskatten skal utvides. Det er ganske uklart nøyaktig hva grunnrente er, det som derimot ikke er uklart er at skatt på grunnrente har svært stor provenymessig betydning. Tilsvarende stor betydning har da særskatten på skattytersiden.

Skatt på grunnrente er en ekstraskatt som kommer i tillegg til de vanlige skattene. Når skattesatsen på grunnrente kan bli så høy som 56 prosent (for inntektsåret 2019 for petroleumsinntekter) innser alle at temaet er viktig. Skatten kommer altså i tillegg til 22 prosent på alminnelig inntekt, en effektiv skattesats på 31,68 på utbytteutdeling, en merverdiavgift på 25 % samt arbeidsgiveravgift – for å nevne noen.

Grunnrente ses gjerne som en særfordel ved at noen gis tilgang på en ressurs det er begrenset adgang til å utnytte. Typisk ved at det kreves konsesjon. Den begrensede adgangen vil gi en eller annen form for ekstra avkastning – en superprofitt. I teorien kan grunnrenten skattlegges med en skattesats på 100 % når grunnrenteskatten ikke vrir selskapenes investeringsbeslutninger. Man trenger neppe uvanlig stor praktisk innsikt for å se at det er en dårlig ide med en skattesats på 100 % i virkelighetens verden.

Petroleumsskatten er under kontinuerlig debatt og endringspress. Det samme er grunnrenteskatten på vannkraft. Her er det satt ned et utvalg som skal vurdere dagens regler og virkeområde. Det forventes at om ikke lenge blir ny vindkraft like billig å produsere som ny vannkraft. Det reiser interessante problemstillinger knyttet til grunnrenteskatt både på vindkraft og vannkraft. Det er videre nedsatt et utvalg som skal utrede grunnrenteskatt på havbruk. I denne bransjen har enkelte aktører opparbeidet seg betydelige formuer og da er det ikke unaturlig å stille spørsmål om grunnrenteskatt. Bildet kompliseres av at høy skatt på grunnrente gir ganske sterke tilpassningsincentiv med alt dette innebærer.

Feltet er politisert, noe som henger nøye sammen med særinteresse i den ene og andre retning. For mange kommuner gir reglene betydelige inntekter (om man inkluderer naturressursskatt mv.). Særinteressene og politiseringen gjør at det er utfordrende både å gi nye regler, men også å endre gjeldende rett. Illustrerende er reglene om konsesjonskraft: Større vannkraftverk må selge en andel kraft til visse kommuner til en eller annen forutbestemt pris. I praksis kan slike avtaler fungere som future/derivat som kan selges av kommuner. Altså i realiteten indirekte grunnrenteskatt. At en kommune var

garantert kraft til en gitt pris til sine innbyggere er lett å forstå ved innføringen av reglene i 1911 når tilgang på elektrisitet ikke var en selvfølge. Skattefaglig er det liten tvil om at dagens regler om grunnrenteskatt er kompliserte og uoversiktlige. Dette gir administrative kostnader, tilpasningsmuligheter, mindre forutberegnelighet og alt annet som følger med komplekse regler.

Skatt på grunnrente er nok kommet for å bli. De eksisterende reglene kan imidlertid endres og virkeområdet utvides. Området har stor provenyemessig betydning – her er det altså all grunn til å holde øyne og ører åpne fremover. De som tenker at skatt på grunnrente er for sære spesialister kan komme til å angre på det.

Bønn Folkvord og Eivind Furueth